

laet de
en's berij-
t de beste
kregen en

daad ver-
terkunde
schrijver
deel der
gaan be-
voel Men
behoef te
e sprake,
men zal
ts in het

en gelezen
terkunde,
st gevoel-
n degelijk
prachtige
selen van

IL S.

ijd geleden
dat tuber-
fectie met
chter vol-
berculose
1882 het
ontdekte,
oorkomen
lijn tuber-
organen.
r de zeer
togen ver-
zeer ver-
uitéén-
tende ont-
tekte wa-
n Laënnec
n zijn tijd,
ou echter
zekerheid
inderdaad
st worden.
e bewijzen
van een
te brengen
ij dat hier
was hier-
dan men
ler infectie
or Robert
sluitsteen

tuberculose
noeten wij
t. De ver-
tegenwoord
reld komt
der men-
orm groot,
a Duitsche
l ongeveer
an Tuber-
t. Integen-
door den
ng krijgen.
Een groote
neeste der
t genezing
het over-
ten niet al-
maar zelfs
ordeel zijn,
tullen zien.
en, op een
oral in de
euleus ge-
er gevallen
kan men
culeuse in-
openbaring
t, dat men
zonder dat
De onder-
n ons daer-
en wij, dat
oor zoover
longen ge-
s voor ons
oog op de
reken, nie-
ogenaamde
an, dat de
m. Om het
uberculose
ij de proe-
een zieke
ten patiënt

daarvoor een half uur spreken. Volgens een be-
paalde methodiek kunnen de bacteriën op zoo'n
plaat geteld worden. Wanneer wij nu weten, dat
op een dergelijke plaat een paar honderd tuberkel-
bacillen, ja in één geval zelfs tot 20.000 toe geteld
werden, dan begrijpen wij ook aanstonds de groote
waarde van een nauwgezette hygiëne. Gemakkelijk
kunnen wij het ons indenken, dat het gevaar om
bacillen te verspreiden nog grooter wordt, wan-
neer een dergelijk lijder hoest of nies. Ook daar-
omtrent heeft Flüge ons waardevolle gegevens
verstrek. Op dezelfde wijze als boven beschreven
toonde hij niet alleen aan, dat vóór den patiënt tot
op een afstand van 6 M. nog bacillen aangetroffen
werden, maar tevens dat de bacillen zich ook nog
achter den patiënt verspreiden van 25 tot 30 cm.
Wanneer wij nu weten dat bijvoorbeeld de ge-
noemde 6 M. teruggebracht kan worden tot plm.
80 cm., door éénvoudig bij het hoesten een zak-
doek voor den mond te houden, dan is het tevens
duidelijk, dat deze handeling een absolute plicht is
voor de lijders.

Het gevaar om besmet te worden, bedreigt niet
alleen hem, die in de onmiddellijke nabijheid van
den hoestende is, maar allen die vroeg of laat in
de omgeving komen. Immers de druppeltjes, die
door het hoesten in het vertrek verspreid worden,
drogen op en de daarin vervatte bacteriën ver-
mengen zich met het stof, wat later nog weer in-
geademd kan worden.

Natuurlijk spreekt het vanzelf, dat de bacillen
tegen indrogen bestand moeten zijn, wat helaas
bij de tuberkelbacillen het geval is. Doch nu wij
dit alles weten, moeten wij dus ook alles doen
om de omgeving zoo zuiver mogelijk te houden.
Zoo bijvoorbeeld, zorgen voor frissche, behoorlijk
geventileerde kamers en stof zooveel mogelijk ver-
mijden, vooral bij het schoonmaken geen stof op-
jagen, maar liefst nat opnemen of werken met
behelp van den stofzuiger. Dat een lijder aan
tuberculose niet met een ander in één bed mag
slapen is zoo vanzelfsprekend, dat wij daarop
niet eens behoeven te attenderen. Maar ook zal
men den patiënt zijn eigen gebruiksbehoedig-
heden geven, wat weer afzonderlijk dient afgewas-
schen te worden. Doch welke voorzorgsmaatregelen
men ook neemt, toch blijft een hoestende long-
lijder een gevaar voor zijn omgeving. Ieder onzer
heeft wel gelezen, althans is er van op de hoogte,
hoeveel kwaad, hoewel onwetend, een hoestende
onderwijzer kan aanrichten. Gelukkig zal in de
toekomst door de verplichte periodieke keuringen
een herhaling hiervan kunnen worden voorkomen.
Het is voor de ouders van het grootste belang, dat
zij weten, aan wie zij hun kinderen ook in dat
opzicht kunnen toevertrouwen. Ook het dienst-
personeel in huis zal met zorg gekozen moeten
worden, aangezien ook zij veel met de kinderen in
aanraking komen. En het zijn juist de kinderen,
die vooral in hun eerste levensjaren het gevoeligst
voor een tuberculose besmetting zijn. Een eerste
plicht voor de ouders is, het gevaar niet te onder-
schatten. Het spreekt wel vanzelf, dat zij hun kin-
deren niet in een besmet milieu zullen brengen en
daarom moeten zij weten, dat de overbrengers der
besmetting verscholen onder de gezonden kunnen
leven. Een enkelen keer komt het voor, dat een
zoogenaamde chronische hoester inderdaad tuber-
kelbacillen in zijn sputum heeft, zooals later bij
een ingesteld onderzoek kan blijken. Natuurlijk
mag men het niet omkeeren en elken chronischen
bronchitislijder bijvoorbeeld voor tuberculeus hou-
den. Zich hieromtrent zekerheid te verschaffen is
natuurlijk zeer aanbevelenswaardig.

Wat gebeurt er nu wanneer tuberkelbacillen
worden ingeademd of ingeslikt? Het laatste is
veel minder gevaarlijk dan het eerste. Immers
wanneer de bacillen worden ingeslikt, dan gaat
het in de maag aanwezige zuur — het zooge-
naamde maagzuur — zijn werking daarop uit-
oefenen en worden zij vernietigd. Dat het maag-
zuur deze doodende werking heeft, blijkt wel uit
het feit, dat ook de patiënten zelf hun eigen
sputum wel eens inslikken, zonder dat zij hier
veel nadeel van ondervinden. Dat andere factoren
hierbij ook nog in 't spel zijn, is haast wel zeker.

Belangrijker voor ons is, indien de bacillen wor-
den ingeademd en zoo in de longen geraken, al-
waar zij zich dan eventueel kunnen nestelen. In
dit geval ontbrandt er een strijd tusschen de ba-
cillen en de verwekrachten van het weefsel.
Als deze strijd eindigt ten nadeele van de bacillen,
dan sterven zij af. Maar ook het omgekeerde kan
plaats vinden. Als de cellen — een weefsel be-
staat uit kleine microscopische zichtbare vorm-
sels, die wij cellen noemen — te gronde gaan,
kunnen de bacillen zich nog dieper indringen en
door hun afscheidingsproducten een schadelijke
werking op het omgevende weefsel uitoefenen.
Het komt dan tot een ontsteking met een geheel
apart karakter, waardoor het juist zijn tubercu-
leusen oorsprong verraadt. Deze ontsteking kan
ook nog weer teruggaan zonder verdere schade-
lijkheid te veroorzaken. Is de weerstand van het
individu echter te gering, dan schijdt dit proces
verder voorwaarts en wordt het omliggende weef-
sel met ontstekingsproducten opgevuld. Het ge-
heel maakt dan den indruk van een kleine plaat-
selijke longontsteking. Ook nu nog kan dit proces
tot rust komen. Breidt de ontsteking zich echter

uit, dan kunnen geheele longkwabben of meer nog
aangetast worden, waardoor de kans op genezing
sterk vermindert. Gelukkig zijn dit uitzonderings-
gevallen.

Aan den alleroersten tuberculeusen longhaard
heeft men den naam gegeven van primair affect.
Vanuit dit primair affect worden bacillen met de
lymfe naar de lymfklieren gevoerd. Het is in
het lichaam zoo, dat elk gebied zijn eigen lymf-
klieren heeft, die eigenlijk als een filter werken
en al datgene, waar het lichaam zich van wil ont-
doen, opvangen. De lymfklieren van de long be-
vinden zich aan den longwortel en het is gemak-
kelijk te verstaan, dat ook deze klieren door hun
filterwerking tuberkelbacillen bevatten en als
slachtoffers van hun plicht ziek worden.

Dit verloop van het tuberculeuse proces is zeer
wetmatig. Het primair affect en het aangedaan
zijn van de longwortelklieren noemen wij te zamen
het primair complex, wat in verreweg de meeste
gevallen geheel tot rust komt. Is dit niet het ge-
val dan breidt het primair affect zich uit en
kunnen nieuwe haarden in de long ontstaan. Deze
haarden kunnen kazig versterven, waaronder wij
verstaan een weefselversterf; deze doode massa
stolt dan en krijgt een zekere vastheid, die ons
aan weke kaas doet denken. Door de luchtpijpjes
kan deze massa zich naar buiten ontlasten, waar-
door er een holte — caverne genoemd — over-
blijft. Ook dan nog is genezing heel goed mogelijk.

Het primair affect en het primair complex zijn
aandoeningen, die de zuigelingen treffen, besmet
uit eigen omgeving en vaak al door de moeder
zelf. Verkeert het kind steeds in een gezonde om-
geving, dan zullen deze vormen op lateren leeftijd,
als het meer tusschen andere menschen komt,
optreden. Gelukkig komen de primair complexen
vaak al geheel tot rust en een eenvoudig litteken
van een bepaald soort weefsel — bindweefsel ge-
naamd — dat na jaren nog kan verkalken, ja zelfs
verbeenen, toont aan dat hier in de prille jeugd
een besmetting is geweest. Dat de eerste tuber-
culeuse aandoeningen in zeer vele gevallen vol-
komen genezen, mag ons echter niet zorgeloos
maken. Op alle verzorgsters van kinderen rust
tot heil van het kind wel degelijk de plicht zuige-
lingen zoo spoedig mogelijk uit een besmette om-
geving te brengen, want hoe erger de infectie is,
hoe geringer de genezingsmogelijkheid. Een vroeger
afzondering van reeds besmette kinderen werkt
de genezing sterk in de hand en terwille van haar
baby zal een moeder met open longtuberculose,
hoe hard het ook moge schijnen, haar kind niet
zoogen. Het primair affect kan met zich mede-
brengen een gedeeltelijke immuniteit, dat wil zeg-
gen een gedeeltelijke onvatbaarheid en hoe wij nu
trachten met behulp van de immuniteitsgedachte
ook de tuberculose te bestrijden, willen wij later
bezien.

H.

K. H.

De nihilistische Revolutie.

II.

Rauschning heeft zijn boek als titel gegeven:
De nihilistische Revolutie. De omwenteling die
zich in Duitschland voltrokken heeft na de over-
name van de macht door de nationaal-socialisten
wordt door dezen auteur gekenschetst met het
woord „nihilisme“.

Rusland is het geboorteland van het nihilisme
in de practijk. In de vorige eeuw heeft een revo-
lutionaire beweging onder dezen naam in Rusland
en tot ver daar buiten veel van zich doen spreken.
De nihilisten meenden dat de wereld, waarin zij
verkeerden, toch niet voor verbetering vatbaar
was en dat al de pogingen om andere toestanden
te scheppen door wijziging van de maatschappe-
lijke verhoudingen tenslotte weer tot mislukking
gedoemd waren. Zij streefden er daarom naar, heel
de bestaande maatschappelijke en staatkundige
orde zoo radicaal mogelijk te vernietigen. De nihi-
listen kwamen tot een vaste organisatie en pleeg-
den vele aanslagen op den Czaar en andere groot-
waardigheidsbekleeders. Op eigen geheime drukke-
rijen werden geregeld vlugschriften en pamfletten
gedrukt, die dan onder het volk verspreid werden
en overal binnengesmokkeld werden. Deze ge-
schriften waren alle gesteld in een fellen toon en
getuigden van grooten haat tegen het regeerbeleid.

De regeering trad met de uiterste strengheid
tegen deze menschen op en het gevolg ervan was,
dat velen de wijk moesten nemen naar het buiten-
land. De bolsjewiki, die na den val van het Czar-
istisch regime in Rusland aan de macht konden
komen, hebben in de practijk van hun optreden
veel overeenkomst met deze nihilisten uit de vorige
eeuw. Het is typerend dat Rauschning een naam,
aan een oorspronkelijk Russische beweging ontleend,
toepast op de door de Nazi's bewerkte om-
wenteling. Rauschning legt er in de toekenning
van dien naam reeds den nadruk op, dat de actie
der Sovjets in Rusland en die der Nazi's in
Duitschland in den diepsten grond volkomen pa-

rallel loopen en dat het dus niets behoeft te ver-
wonderen, dat deze machten, die elkaar jarenlang
met alle beschikbare middelen wilden bestrijden,
op zekeren dag, elkaar nog eens zouden vinden.

De schrijver geeft een breede uiteenzetting van
de methoden van het nationaal-socialisme om te
komen tot de radicale vernietiging van het vige-
rende staatsbestel in Duitschland.

„Alle reusachtige organisaties van het nationaal-
socialistisch systeem“, zoo betoogt Rauschning,
deels vóór, deels na 1934 ontstaan, die het volks-
bestaan tot in zijn fijnste en intiemste vertakkingen
beheerschen, zijn technische hulpmiddelen in den
strijd om de macht. Het zijn geen nieuwe licha-
men, die zichzelf besturen, het zijn geen corpo-
raties, geen voor het geheel noodzakelijke or-
ganen van staat of maatschappij, het zijn louter
technische hulpmiddelen in dienst van de macht,
van de propaganda, van de spionage, van het
terrorisme; het zijn werktuigen om de stemming
onder het volk te beïnvloeden, maar nooit organen
voor het kweken van zelfstandige persoonlijk-
heden. Deze werktuigen kennen maar één rich-
ting: van boven naar beneden; van het centrale
punt naar de afzonderlijke gezinnen.“ (pag. 47).

Rauschning laat niets onbeproefd om bewijzen
voor deze stelling bij te brengen en om de wer-
king van het gansche systeem duidelijk te maken.

Toen de „elite“ van de partij tenslotte de be-
geerde macht kreeg, gevoelde men aanstonds
groote behoefte om deze macht zoo goed mogelijk
voor de toekomst te waarborgen. Vandaar de
nieuwe organisatie, die alles en allen omvatten
moest. Al wat er aan verenigingen en organisaties
bestond moest worden gelijkgeschakeld, hoe on-
schuldig en vredig het optreden van deze organisa-
ties ook zijn mocht. Het streven zat van den aan-
vang af voor, om iederen burger bij iederen stap
dien hij deed met de partij in aanraking te bren-
gen. Het persoonlijk initiatief moest verdwijnen;
de partij-instanties namen de controle en de zorg
over alles en nog wat op zich.

Een gevaar bij een dergelijken opzet is echter,
dat de partij-functionarissen op hun gebied een
groote mate van zelfstandigheid krijgen en wel
eens een bedreiging kunnen vormen voor de heer-
schende groep. Om aan dit gevaar zooveel mogelijk
te ontkomen, worden de diverse organisaties ge-
durig hervormd; afzeten en verplaatsen van de
functionarissen is aan de orde van den dag.

Daarnaast beschikken de machthebbers over een
groot aantal met zorg gekozen en beproefde mid-
delen, die weer als hulp bij de machts oefening
gebruikt kunnen worden. Men denke slechts aan
de concentratiekampen, aan het schrikbewind der
politie, aan de methoden van de geheime politie,
aan de middelen om schrik aan te jagen om een
algemeen angsttoestand te scheppen en om zelf-
standige karakters te breken. Wij behoeven daar-
over nu niet afzonderlijk te gaan spreken.

In de laatste jaren is er wel zooveel over al
dergelijke methoden aan het licht gekomen en in
de couranten ons voorgelegd, dat men zonder
moete zich over de doelmatigheid van één en
ander met betrekking tot de bewaring van de
machtsposities een voorstelling kan vormen.

Rauschning wijst er op, hoe de doorvoering van
dit systeem van gelijkgeschakeling tenslotte alle ver-
houdingen op ieder gebied aantast. „Het resultaat
van deze zes jaar is een zoo volkomen verval van
alle normen en zoogenaamde normen, dat er ten-
slotte geen enkele kracht meer zal resten, die nog
een hooger vorm van ordening zou kunnen
waarborgen. Dit verval laat zich niet alleen gelden
in de verhouding der menschen tot het nationaal-
socialisme en ook niet uitsluitend in de kringen
der nationaal-socialistische regeerders, maar het
treedt overal op.“

Als men de dingen hun gang laat gaan, dan zal
er een totaal uitgeput, ongeloofig, sceptisch, ver-
brokkeld volk overblijven, dat voor afzienbaren
tijd tot geen energie-ontploffing meer in staat
zal zijn.“ (pag. 98).

Het is een akelig visioen, dat Rauschning ons
schildert van de positie van het Duitse volk.
Dit volk wordt geringeloornd door ambtenaren van
de partij, geknecht, gekweld, tot slavernij gebracht.
Het wordt op een zeer speciale manier voorge-
licht over de ontwikkeling van den toestand. Het
komt overal met de macht van de partij in aan-
raking. „Wie Duitschland kent, weet, dat dit volk
tegenwoordig niet eens meer aan zijn eigen wils-
kracht geloof, zoo diep is het in de jaren van de
slavernij gezonken.“ (pag. 100).

En de „elite“, de leiders, die al het mogelijke
doen om de macht te behouden? Wat valt er
van hen nog te zeggen? Is er kans op, dat er
nog eens gedachten tot heerschappij komen in
die kringen, die waarborgen met zich brengen,
dat er een blijvende verandering kan intreden?
Rauschning is er van overtuigd dat dit niet het
geval is. De elite kan zich slechts handhaven door-
dat zij het revolutionaire proces steeds aan den
gang houdt; terwijl zij zich inspannen om aan de
macht te blijven, moet zij de oude orde in de
gemeenschap tot ontbinding doen overgaan. „En
als de orde in het binnenland volkomen gesloopt
is, dan zal zij het oog richten op het buitenland,
om ook daar de bestaande orde omver te werpen“.

Wij hebben er reeds op gewezen over welk een

enorm apparaat de nationaal-socialistische partij beschikt om de leidende positie zoo veilig mogelijk te stellen. Rauschning vestigt er daarnaast de aandacht op, dat karakterloosheid de grootste prestatie van het nationaal-socialisme is. Tot dusver was het bij de bespreking van een nieuwe strooming of partij altoos gebruikelijk dat men deze beoordeelen kon aan de hand van de officiële verklaringen en manifesten die gepubliceerd werden. Het gesproken woord van dezen of genen „leider“ kon verwaarloosd worden, maar op de officiële getuigenissen kon men zich tot het oogenblik dat ze duidelijk herroepen werden, beroepen.

Volgens Rauschning is dat bij de Nazi-partij in Duitsland niet meer mogelijk. Manifesten, besluiten, programma's worden gerekend tot de hulpmiddelen van den dag. Hieraan kan verder geen waarde worden toegekend. De schrijver deelt mede, dat hij eens een onderhoud met Hitler had over de kwestie-Danzig, lang voordat deze kwestie in het brandpunt der belangstelling stond. Hitler sprak toen over de waarde van verdragen. „De Führer was bereid alles te onderteekenen, alle grenzen te garanderen en niet-aanvalsverdragen te sluiten met jan-en-alle-man. Het was naïef om zich niet van zulke middelen te bedienen, omdat men eens die plechtige beloften weer moest breken, want ieder verdrag was vroeger of later gebroken of niet gehouden; wie zoo kitteloorig was, dat hij zich eerst zorgvuldig moest afvragen, of hij ieder verdrag ook onder alle omstandigheden gestand zou kunnen doen, was een idioot. Waarom zou men anderen niet het plezier doen en het zichzelf gemakkelijker maken, door een pact te onderteekenen, als die anderen meenden dat zij daarmee iets hadden gekregen en geregeld? Hij, Hitler, kon met een goed geweten vandaag een verdrag sluiten om morgen ijskoud bereid te zijn het te breken, als de toekomst van het Deutsche volk dat noodzakelijk maakte.“ (pag. 236).

Hiermee is dus duidelijk gemaakt, dat de partij niet beoordeeld kan worden naar haar officiële program of iets dergelijks, maar enkel naar haar optreden, haar tactiek! En deze handelwijze bestempelt Rauschning als nihilistisch, als een „verval van alle waarden“.

Van het Bolsjewisme werd jaren geleden al gezegd, dat alle daden beschouwd moesten worden als „Mittel zum Zweck“. Hoe vroom, hoe onschuldig deze partij zich ook mocht voordoen, al haar gedragingen moesten gezien worden in het licht van de komende wereldrevolutie. Wij herinneren hier ook aan het woord van Lenin: „Wij zullen op bepaalde momenten twee schreden achteruit moeten gaan om straks één stap voorwaarts te kunnen doen“. Lenin — de nihilist van vroeger!

Naar de uittalingen van Hermann Rauschning te oordeelen kan van het nationaal-socialisme moeilijk iets anders gezegd worden. Alles kan benut worden om het doel te bereiken: de veiligheid van de machtspositie en de vermeerdering van de macht! Alles is: Mittel zum Zweck: verdragen en garanties en al wat daarbij hoort! Nu eens zal dit en dan weer dat aangewend worden om het gewenschte doel te bereiken.

Hitler — de nihilist van nu!

D.

H. M.

UIT DE HISTORIE

Een Interessant stuk autobiografie.

In onze artikelen over het verbond hebben we nog al eens den naam van L. J. Hulst genoemd. Hij schreef „Supra en Infra“, „Kentering in de Verbondsleer“, en ook „Drie en zestig jaren Prediker“ (Kampen, 1913). Bizarde interesseert ons de „Kentering“ in de verbondsleer van ds Hulst zelf, gelijk hij daarvan een overzicht geeft. Ds Hulst is op bldz. 59 toegekomen aan zijn verblijf te Ferwerd. Hij vertelt:

Ook kreeg ik door wakkelijke conversatie met Ds J. R. Kreulen en Stukwisch, heel wat verandering in mijn levenswijze. Ik ging al spoedig de Dogmatiek bewerken, niet voor de pers, maar voor mijn eigen gebruik, want ik begreep, dat er anders vele donkere hoeken zouden overblijven, die ik nooit een bezoek bracht, en die ik als duistere spookholten vreesde. Ik heb er 1000 pagina's van beschreven, doch niet geheel voltooid. Later heb ik te Stadskanaal heel de Dogmatiek korter bewerkt en voltooid. Ik onderging echter hier niet alleen een wijziging in mijn studie-gang, maar van meer betekenis was mijn wijziging ten aanzien van mijn Verbondsopvatting. Eene wijziging, die later mijn geheele leven en werk gecontroleerd heeft. Hoe dat was en is geworden? Aldus: Theoretisch ben ik nooit een Labadist geweest, maar er was eene verborgene zuigkracht in mij en mijn omgeving, welke mij praktisch daarheen trok, zonder dat te begrijpen. Wat die zuigkracht was? Ik zal proberen, om het u duidelijk te maken. Besluit geloovende, aan eene eeuwige verkiezing tot zaligheid, van ieder, die zalig wordt, gelijk ik nog heden geloof — was ik er van meet af op uit, om met dat besluit alles in den tijd te beheerschen. Ik las in sommige boeken van een eeuwige Genade-verbond, opgericht van God den Vader, met den Zoon, over de uitverkorenen. Dat was korens op mijnen molen. Daar

ging ik mede dwepen, dat hield ik met hand en tand vast, en ik dacht zeer ongunstig over hen, die daar niet van wisten; och, och! wat was dat eene groote, eene kostelijke gedachte, zoo ik meende althans. Weltra begon ik pogingen aan te wenden, om dat „eeuwige Genade-verbond“ op de practijk van ons kerkelijk leven hier in den tijd van toepassing te maken. Maar hoe verbaasd stond ik te kijken, toen dat niet gelukken wilde. Ik moest dan wel de voorkeur geven aan hen, die het Evangelie alleen aan de uitverkorenen willen prediken; ik moest dan wel leeren, dat de sacramenten niet de belofte des Evangelies verzekeren, maar der uitverkorenen toebehooren aan Christus; ik mocht dan het sacrament alleen aan de uitverkorenen toedienen, en die wist ik niet te onderscheiden; ik mocht dan geen uitverkorene met den Christelijken ban treffen; en ik mocht niemand troosten, dan onder de voorwaarde, dat hij tot de uitverkorenen behoorde enz. Had ik nu maar kunnen denken, dat ik, in dit eeuwige Genade-verbond van den Vader met den Zoon over de uitverkorenen, slechts een menselijke formulatie had, ik zou dat idee hebben opgegeven, doch dat kwam niet bij mij op, maar ik verweet mij zelf, dat ik te dom was, om dat naar behooren te verstaan. Ik las, ik dacht en bad, doch ik was ongeveer 10 jaren predikant, eer ik wist, hoe het met dat „Verbond“ gelegen was. Hoe ik dan tot helderheid kwam?

Bij al die worstelingen was echter eene gedachte bij mij tot volkomene zekerheid gerijpt, die de achtergrond werd voor de oplossing, ofschoon ik er langen tijd niets mede kon uitrichten. Die gedachte was: „Als men met zijn denken ook maar eene seconde boven de schepping gaat, dan vindt men daar niets, dan de eeuwige, onveranderlijke wil van den Drie-eenigen God“. De aanhangers van een eeuwige Genade-verbond beweren daarentegen, dat de tijdelijke dingen voor God van eeuwigheid hebben bestaan. En ofschoon ik niemand wil beschuldigen, riekt deze laatste stelling mijns dunks echter naar het Pantheïsme. Eindelijk heeft God naar mijn zuchten gehoord. Hij wist, dat het mij te doen was, om de waarheid te verstaan. Ik kreeg echter geen hoorbare stem uit den hemel, maar Hij leidde mij in de H. Schrift, om Zijne meening te verstaan. Mijn aandacht viel op Rom. 6:3, 4: „Of weet gij niet, dat, zoo velen als wij in Christus gedoopt zijn, wij in Zijnen dood gedoopt zijn? Wij zijn dan met Hem begraven, door den Doop in den dood; opdat gelijkerwijs Christus uit de dooden opgewekt is tot heerlijkheid des Vaders, zoo ook wij in nieuwheid des levens wandelen zouden“. Ik dacht er aan, om over dien tekst te prediken, doch ik herinnerde mij, dat ik hem al tweemaal in eene Bijbel-lesing ontmoet, maar niet goed verklaard had. Ik zeide tot mij zelf: dan wordt het wel tijd, dat ik het beter doe. Ja zeker, maar kunnen beteekent ook wat. Paulus spreekt echter niet over zoo'n diepzinnige zaak, want hij zegt tot de Romeinse Christenen, die toch wel niet zoo heel geleerd en diepdenkend geweest zullen zijn — „Of weet gij niet“ — zoo onkundig mag ik u toch niet denken. He, dacht ik, ben ik dan nog onkundiger dan die „groene“ Romeinen? Want ik weet het niet. Mijn besluit was: het kan niet anders zijn, dan dat ik lijd aan een vooroordeel, dat mij verkeerde parten speelt. Ik wierp mij in mijnen stoel, zuchtte tot God om Zijne voorlichting, en stelde mijnen geest open voor alle mogelijke gedachten dienaangaande. Vele gedachten gingen mij voorbij, die ik al voorlang als onhoudbaar had moeten afwijzen. Eindelijk kwam er een, die ik vastgreep, vasthield, van alle kanten beschouwde, en straks verder uitwerkte. Wat die gedachte was? Die gedachte was het verband, tusschen Gods eeuwige besluit en de tijdelijke uitvoering. Ik had mij afgetooid, om dat verband te vinden, en dan kwam ik altoos verkeerd uit: of ik beheerschte met het besluit de bediening der verzoening en werd onbijbelch en ongereformeerd; of ik beheerschte met de bediening der verzoening het besluit Gods en dan kwam ik in Remonstrantse wateren. Maar nu zag ik in, dat ons menschen geen deur geopend was, om dat verband te vinden, maar dat God ons integendeel gewaarschuwd had, om de verborgene dingen aan Hem over te laten, en ons met het geopenbaarde te vergenoegen. Deut. 29:29.

Dit vastgesteld zijnde, begreep ik, dat Gods besluit absoluut van eeuwigheid is, over alles gaat, wat er in den tijd is en geschiedt, en volstrekt onveranderd uitgevoerd wordt; — doch dat de wegen, die God bij de uitvoering van zijn besluit bewandelt, voor ons geheel onnaspeurlijk zijn, Rom. 11:33. Toen mij dit glashelder voor ogen stond, liet ik dat speculatief Genade-verbond van eeuwigheid onmiddellijk los, en ik daalde af naar het Verbond, dat God, Gen. 17, met Abraham en zijn zaad heeft opgericht, en waarop, door geheel den Bijbel heen, terug gewezen wordt. Toen ik daar vandaan eenen blik wierp op den Bijbel en de Geref. Belijdenis, als ook de liturgische Schriften, zag ik aanstonds daarmede ongekunsteld overeen te komen. Ik dankte God, dat hij mij uit den doolhof verlost en op de effene baan Zijns Woords gezet had. Maar ik zag ook in, dat slechts weinigen het Verbond Gods recht begrepen, en daarom beloofde ik Hem, dat, als Hij mij Zijnen bijstand wilde leenen, het aan mij niet laggen zou, wanneer de menschen onkundig daarvan bleven.

Bij gezegde inspanning had ik mijnen tekst vergeten; doch nu ik weer tot mij zelf kwam, keerde ik tot mijnen tekst (Rom. 6:3, 4) terug, en ik vond hem nu volstrekt niet moeilijk meer. Ik had nu niet alleen algemeene en bijzondere genade, maar algemeene genade, verbondsgenade en zaligmakende genade. In deze middelste sfeer had ik dus niets te doen met Gods besluit. Ik begon mijnen tekst te lezen: „In Chr. gedoopt“ dat kan niet veel anders beteekenen, dan sacramenteel in Zijne gemeenschap, die men verklaard heeft te aanvaarden, te worden bevestigd. Doch wie moet ik daar onder rekenen? Zoo velen als wij in Chr. gedoopt worden? Ook de niet uitverkorenen? Ja zeker, zoo velen als er gedoopt worden. En wat zegt hij van deze? Dit: dat zij in Christus' dood gedoopt zijn. Wat zegt dat nu anders, dan dat de gemeenschap, de wederzijdsche verbinten-

is op Christus' dood baseert? God toch kan de afwassing der zonde niet toezeggen of verzekeren, dan op grond van de genoegdoening, door Christus' dood aan Gods gerechtigheid geschied; en de doopeling kan de gemeenschap met God niet aanvaarden, zonder te zien op den dood van Christus. Geheel de handeling des Doops baseert dus op den dood van Christus.

De diepe betekenis des Doops wordt nader verklaard in het vierde vers: „Wij zijn dan met Hem begraven, door den Doop in den dood“. Het woordje „wij“ doelt zeker niet op hunne uitwendige persoonlijkheid, maar op den ouden mensch der zonde, of den doopeling, zooals hij voor zijn Doop gerekend werd, buiten en tegen God over te staan. Naar dien ouden mensch zegt hij, zijn wij „begraven in den dood“ d.i. door begraving in den staat des doods overgegeven. Maar hoe is dat geschied? „Door den Doop“, zegt de tekst d.i. Op Gods bevel en met eigen toestemming gaat de doopeling in het water ten onder. En dat watergraf beteekent sacramenteel, dat God de vernietiging van dien ouden mensch daardoor eischt en belooft, en dat de doopeling daaraan zijne goedkeuring geeft. Door beide wordt die oude mensch dus in dit watergraf ten doode overgegeven. Doch wat beteekent dat „met Hem“ d.i. met Christus? Niet werkelijk, maar sacramenteel; niet gelijktijdig, maar gelijkvormig, d.w.z. Christus is stervende, als onze plaatsvervanger, vrijwillig den dood ingegaan, om dien daardoor voor ons te vernietigen — evenzoo geeft de doopeling daarbij zich zelf — in geheel zijn zondig bestaan — vrijwillig in den dood over. Welk een heerlijk vertoog! Christus stierf om onze zonden te niet te doen; door het geloof grijpt men Hem aan en houdt men Hem vast, om aan den dood te ontkomen. En in het Sacrament des Doops wordt die genade door den doopeling beleeden, en die zelfovergave symbolisch uitgesproken. Hoe juist beantwoordt deze opvatting aan het verband! Paulus had in vers 2 gezegd, dat de geloovigen aan de zonde gestorven waren, en er dus niet meer in konden leven. De waarheid van dat gestorven zijn aan de zonde, bevestigt hij, met het sprekkend vertoog, dat hun Doop daarvan geeft.

Dit wordt nog sterker aangeboden met: „Opdat gelijkerwijs Christus uit de dooden opgewekt is, tot heerlijkheid des Vaders, zoo ook wij in nieuwheid des levens wandelen zouden“. De doopeling staat uit zijn watergraf weer op, en begint zijn leven opnieuw. Doch niet zooals voorheen. Hij heeft zijn zondeleven door den doop begraven en dus achtergelaten, en nu behoort zijn leven gelijkvormig te worden aan den opgewekten Heiland. Hoe zoo? Dus: Christus, die door Zijn sterven, aan den dood alle recht van bestaan ontnomen had, werd opgewekt en trad het leven opnieuw weer in, om den dood nu ook feitelijk van uit zijne schuilhoeken te verdrijven, tot heerlijkheid des Vaders, die Hem dat opgedragen had. Evenzoo nu staat de doopeling van uit zijn graf op, om, de zonde achtergelaten hebbende, nu feitelijk Gode te leven.

Toen ik op deze wijze van mijn dwepen met een Genadeverbond van eeuwigheid verlost was, en den tekst op voorzegde wijze, sacramenteel opgevat en ontleed had, was ik in beginsel van mijne Labadistische bekrompenheid verlost, behalve een punt, dat mij nog geruimen tijd gehinderd heeft. Wat dat was? Dit: het was van voor lang eene ingeroeste gewoonte geworden, om, als vrucht van het Labadisme, het kerkelijke leven van de Verkiezing en de Wedergeboorte te doen uitgaan, inplaats van het Genade-verbond, opgericht met Abraham en zijn zaad. Dientengevolge stelde men de menschen, bij het Belijdenis doen en Avondmaal vieren, steeds voor de vraag, of men zich door bekeering en geloof van zijne verkiezing en wedergeboorte verzekerd was, en zoo men die bewustheid miste, dan had men liever terug te blijven, opdat men zich zelf geen oordeel eete. Nu had ik de misduiding van dien tekst (1 Cor. 11:29) wel al voor lange begrepen, en ik gevoelde wel, dat het met deze manier van doen niet naar behooren toe ging; doch hoe het dan moest? dat was nog al eene moeilijke vraag. Na lang tobben begreep ik, dat het hier volstrekt de vraag niet was, of men zich uitverkoren wist, maar of men waar was, in, wat men daar door de daad belijdt. De sacramenten toch hangen niet aan de verkiezing of het zoogenaamde eeuwige Genade-verbond; maar aan het Verbond Gods met Abraham en zijn zaad opgericht, Gen. 17:7. Bij het sacrament heeft men evenzomin met zijn genade staat te doen, als bij het hooren van de prediking des Woords. Maar het is de vraag of men in zijne verklaring — bij de toenadering uitgesproken door de daad, dat men zich voor doemelijk erkent en zijn uitzicht alleen in Christus' dood is, — de overtuiging van het hart uitspreekt, dan of het maar eene uitwendige beweging is, waarbij het hart niet eens te pas komt. Toen ik nu dat begreep, werd het mij duidelijk, dat onze belijdenis-schriften voor hem, die ten Avondmaal nadert, wel vordert, dat hij leed draagt over zijne zonde, dat hij gelooft de vergeving der zonde, van God hem in het Evangelie geschonken (aangeboden) te zijn, en dat hij zijn leven begeert te beteren, — maar niets vraagt ten aanzien van zijne verhouding tot God. Trouwens de versterking daarin is veeleer de vrucht, dan de voorwaarde van het Avondmaal. Op deze wijze kwam ik allengskens met de H. S. en de belijdenis der Gereformeerde kerken in overeenstemming. Nog wat later vond ik uit, dat de oorzaak van dien misstand moest gezocht worden in eene onbewuste „begin-selverwisseling“. Hoe zoo?

Toen er in de laatste helft der 17de eeuw een toestand opdoemde van leer-heiligheld maar levens-onheiligheld, waren er toch eenige Leeraars, die de onhoudbaarheid daarvan inzagen, en deswege gedrongen werden, om daartegen op te komen. Bekend zijn vooral onder ons, de namen van Brakel, Hellenbroek, Smijtgeld enz. Zonder kwade bedoelingen lieten zij het dikwijls zoo voorkomen, alsof het Avondmaal alleen voor de uitverkorenen was, en de hypocrieten zich de eeuwige verdoemenis aten. Nu was daar wel wat waars in, maar die waarheid werd onjuist voorgesteld, en daardoor kwam de verbulging

tot ste-
nen
doch
de uit-
erge-
dat e-
oorde-
koren
aan zit-
de ov-
alsook
ningen
eer, on-
den. Z-
opging
met v-
soms
bond
meeste
(dezel-
hunne
zelf zu-
bleef n-
een s-
stelde
Avond-
zijne v-
loren,
geboor-
vastma-
Avond-
zij in
zagen,
Gods
Deze
later
of lin-
behoor-
door h-
gehoor-
plasse-
rond.
begins
den n-
nialist
om zie-
te was
Bijbel-
geheel
Onze
ledens
richtig
missta-
meen
gespre-
dan is
wolk
ling v-
verwa-
men t-
heeft
verder
Ik ge-
verknip-
niemand
over Ro-
exegese
(h.v. var-
soms on-
geloof, d-
door de
doop in
ander. O-
genade
zoo vrei-
reeds g-
al-geme-
hetzelfd-
opmerkt
Hoofd-
moeilijk
verbond
Ze kom-

Niet a-
is, wat
in „Hen-
Dat G-
kent, re-
m.i. Gee-
de pass-
een and-
niet jui-
salutis“
Zoon en
genadev-
dat hij
van Gee-

Tot
predik-
in Nei-
Die
vastho-
der v-
toen h-
kerkel-
werd.

Op d-
denke d-
lijk leve-
Zijn e-
Dit
de ver-
sonen
maar